

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 26/2022. (XI. 3.) AB HATÁROZATA

a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú, valamint a Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Salamon László* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú ítélete, valamint az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

Az Alkotmánybíróság elrendeli e határozatának a Magyar Közlönyben való közzétételét.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője (dr. Molnár Angelika ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú ítélete, valamint az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] Alkotmányjogi panaszában előadta, hogy házastársa ellen folyamatban volt büntetőeljárás kapcsán az adóhatóság – az adóigazgatási eljárás részletszabályairól szóló 465/2017. (XII. 28.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Adóig. Vhr.) 87. § (1) bekezdése alapján – az indítványozó vagyonosodási vizsgálatát kezdeményezte. A vizsgálat eredményeként az adóhatóság az indítványozónál adóhiányt állapított meg, és ennél fogva adóhiány, adóbíróság, valamint késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. Az indítványozó a döntés ellen fellebbezett. A fellebbezés alapján eljáró másodfokú hatóság az elsőfokú döntést helybenhagyta. Az indítványozó ezt követően az adóhatóság határozatának bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte. A közigazgatási perben eljáró Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította. Ezután az indítványozó felülvizsgálati eljárást kezdeményezett. A felülvizsgálati eljárás során a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú ítéletével a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Az eljáró bíróságok döntése az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének olyan értelmezésén alapult, mely szerint „a gyanúsított hozzátartozója gyanú hiányában” maga is alanya lehet az e rendelkezés alapján indított vagyongyarapodási vizsgálatnak. Az eljáró bíróságok szerint „az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének megfogalmazásából nem következik, hogy kizárólag annál a személynél kerülhet sor ennek [a vagyongyarapodási vizsgálatnak] lefolytatására, akinél a bűncselekmény elkövetésének gyanúja áll fenn”.
- [3] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a támadott bírói döntések szerinti jogértelmezést kifogásolta. Az indítványozó állítása szerint az eljáró bíróságok az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdése által érintett személyi kört kibővítették. Sérelmezte, hogy „a bírói jogértelmezés olyan normatartalmat alakított ki az egyébként a jogalkotói szándék szerint a korábbi szabályozáshoz képest jelentősen szűkített alanyi kör kibővítésével, amely sem közvetlenül, sem az Alaptörvényben meghatározott korlátok közötti bírói jogértelmezéssel nem ragadható meg”. Úgy vélte, hogy az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének megfelelő értelmezése esetén a vagyonosodási vizsgálatot le sem lehetett volna vele szemben folytatni, és nem lehetett volna őt elmarasztalni. Az indítványozó szerint „a jogértelmezés alkotmányos korlátain” túlterjeszkedő bírói jogértelmezés az Alaptörvény több rendelkezésével ellentétes, illetve több alapjogát is sérti.
- [4] 2. Alkotmányjogi panaszában mindenekelőtt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése, s ezek kapcsán az Alaptörvény 28. cikke sérelmére hivatkozott. Úgy vélte, hogy esetében „a közigazgatási bírósági eljárás nem tudta betölteni alapvető, és hatékony jogvédelmi funkcióját”. Álláspontja szerint „a bírói jogértelmezés alkotmányos kereteit meghaladó *contra legem* értelmezés elvette a közigazgatási eljárásban bekövetkezett jogsérelem-

nek a bírósági felülvizsgálati eljárásban történő orvoslása lehetőségét”. Ezen túlmenően állította az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése, illetve 40. cikke sérelmét is, mert szerinte az arányos közterherviselés elvéből levezethetően a közterhekhez való arányos hozzájárulás kötelezettsége a jogalanyt csak és kizárólag abban az esetben és olyan mértékben terheli, amely esetben és amilyen mértékben a rá irányadó törvényi rendelkezések szerint a közterhekhez való hozzájárulásra köteles. Álláspontja szerint az Alaptörvény alapján a törvényben meghatározott kereteken kívül senkitől sem követelhető a közterhekhez való hozzájárulás, még adófizetési kötelezettség utólagos megállapítása formájában sem, és ha e kötelezettség nem állapítható meg, úgy pénzügyi joghátránnyal járó jogkövetkezmény alkalmazásának sem lehetett volna az Alaptörvénynek megfelelően helye.

- [5] 3. Az Alkotmánybíróság megkereste a pénzügyminisztert az indítvánnyal kapcsolatos álláspontja kifejtése érdekében.

II.

- [6] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinnek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„XXX. cikk (1) Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.

(2) A közös szükségletek fedezéséhez való hozzájárulás mértékét a gyermeket nevelők esetében a gyermeknevelés kiadásainak figyelembevételével kell megállapítani.”

„24. cikk (7) Az Alkotmánybíróság sarkalatos törvényben meghatározottak szerint a jogszabály megalkotóját, a törvény kezdeményezőjét vagy képviselőjüket meghallgatja, illetve véleményüket eljárása során beszerzi, ha az ügy a személyek széles körét érinti. Az eljárás ezen szakasza nyilvános.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

„40. cikk A közterherviselés és a nyugdíjrendszer alapvető szabályait a közös szükségletek kielégítéséhez való kiszámítható hozzájárulás és az időskori létbiztonság érdekében sarkalatos törvény határozza meg.”

- [7] 2. Az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: régi Art.) érintett, 2017. december 31-ig hatályos rendelkezése:

„109. § (1) Ha az adóhatóság megállapítása szerint – kizárólag a Btk. XXXVI., XXXVIII., XXXIX., XL. és XLI. Fejezetében szabályozott bűncselekmény nyomozó hatóság részéről fennálló gyanúja esetén – az adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevalási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege, az adóhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg. Ez esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az adóhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodás és az életvitel fedezetéül a magánszemélynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége.”

[8] 3. Az Adóig. Vhr. érintett, 2018. január 1-jétől hatályos rendelkezése:

„87. § (1) Ha az állami adó- és vámhatóság megállapítása szerint – kizárólag a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXXVI., XXXVIII., XXXIX., XL. és XLI. Fejezetében meghatározott bűncselekmény nyomozó hatóság részéről fennálló gyanúja esetén – az adózó vagyongyarapodásával vagy az életvitelére fordított kiadásokkal nincs arányban az adómentes, a bevallott és a bevallási kötelezettség alá nem eső, de megszerzett jövedelmének együttes összege, az állami adó- és vámhatóság az adó alapját is becsléssel állapítja meg. Ez esetben – figyelemmel az ismert és adóztatott jövedelmekre is – az állami adó- és vámhatóságnak azt kell megbecsülnie, hogy a vagyongyarapodás és az életvitel fedezetéül a természetes személynek milyen összegű jövedelemre volt szüksége.”

III.

- [9] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Ügyrendjében meghatározottak szerinti tanácsban dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról, az 56. § (2) bekezdése értelmében pedig a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket.
- [10] 2. Az Abtv. 27. §-a szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az indítványozó a sérelmezett kúriai ítélettel zárult ügyben felperes volt, számára hátrányos döntés született, s a perben a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette. A magánszemély kérelmező ekként alkotmányjogi panasz benyújtására indítványozói jogosultsággal rendelkezik, érintettség fennáll.
- [11] Az indítványozó az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott hatvannapos határidőben előterjesztett panaszában (a Kúria ítéletének kézbesítése az indítványozó jogi képviselőjének 2021. június 18-án történt, az indítványozó alkotmányjogi panaszát 2021. augusztus 16-án, elektronikus úton nyújtotta be) a bírósági eljárást befejező, rendes jogorvoslattal nem támadható kúriai ítéletet támadta.
- [12] Az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon. Az Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pontjával összefüggésben következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata a tekintetben, hogy alkotmányjogi panasz csak az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének valószínűsítésére alapítható. A jelen indítvány e feltételnek csak részben tesz eleget. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában többek között állította az Alaptörvény alapjogot nem rögzítő 28. cikkének és 40. cikkének sérelmét is, melyre hivatkozva alkotmányjogi panasz nem terjeszthető elő. Az indítványozó állította továbbá az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése sérelmét is. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése kapcsán rámutatott már arra, hogy a „közteherviselési kötelezettség az alapvető kötelezettségek egyike, az Alaptörvény Szabadság és felelősség című részében található. E kötelezettség érvényesülése hiányában fenntarthatatlanná válna a demokratikus jogállam működése, mert nem állnának rendelkezésre a szükséges anyagi erőforrások a közfeladatok ellátásához. Ezért rendelkezik úgy az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése, hogy »[t]eherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.« [...] A jogállami keretek között érvényesülő általános, egyenlő és arányos közteherviselési kötelezettség folytán senki sem köteles arra, hogy több adót fizessen annál, mint amennyi a törvényből következik, de mindenki köteles arra, hogy annyi adót megfizessen, amennyi a törvényből következik. [...] Az Alkotmánybíróság az előbbieken alapján hangsúlyozza, hogy az adófizetési kötelezettség nem sorolható az adójogi szankciók közé [...], hanem az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdésében rögzített közteherviselési kötelezettség egyik részeleme” [17/2019. (V. 30.) AB határozat, Indokolás [80] és [84]; 3291/2021. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [72]]. Figyelemmel arra, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon, és az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése kötelezettséget ír elő,

alkotmányjogi panasz az indítványozó számára kötelezettséget megállapító alaptörvényi szabály sérelme miatt – az alkotmányjogi panasz érvelése által érintett körben – nem terjeszthető elő.

- [13] Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az – egyéb törvényi feltételeknek megfelelő – alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {lásd pl. 21/2016. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [20]; 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [14] Az indítványozó alkotmányjogi panaszában a kúriai ítélet, illetve az elsőfokú ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdésének sérelmére hivatkozással kérte.
- [15] 3. Az Alkotmánybíróság a 3025/2016. (II. 23.) AB határozat indokolásának [24] bekezdésében kifejtette: „az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti [...]” {hasonlóan: 3233/2016. (XI. 18.) AB végzés, Indokolás [16]; 3221/2020. (VI. 19.) AB végzés, Indokolás [40]}. Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlatát figyelembe véve megállapítható, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog összefüggésében az indítvány alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, illetve olyat, ami a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre engedne következtetni, nem vet fel. Az indítványozónak biztosított volt a jogorvoslathoz való joga, hiszen fellebbezett az elsőfokú adóhatóságnak az adóhiányt megállapító, valamint az adóhiány, adóbírság, valamint késedelmi kamat megfizetésére kötelező határozatával szemben, melynek nyomán a másodfokú adóhatóság érdemi vizsgálattal hagyta helyben az elsőfokú határozatot, majd az indítványozó kérelme alapján a sérelmezett alperesi határozat bírósági felülvizsgálatára is sor került a közigazgatási perben eljáró elsőfokú bíróság, illetve a felülvizsgálati eljárást lefolytató Kúria által.
- [16] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét állító alkotmányjogi panaszában a sérelmezett bírói döntések alapjául szolgáló Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének bírói értelmezését olyan contra legem jogalkotási tevékenységnek tartotta, ami a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga sérelmét valósította meg. E kérdés eldöntése – az Alaptörvény szabályai értelmezése eredményétől függően – a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség megállapítására vezethet. A „bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség” Abtv. 29. §-a szerinti feltétele felmerül a bírói döntés elleni panasz esetén. Az Abtv. 29. §-ában írt két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik {3351/2020. (VIII. 5.) AB végzés [13]}. A bíróságoknak kötelezettsége, hogy a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék [Alaptörvény 28. cikk]. A jelen esetben vizsgálandó, hogy a sérelmezett bírói döntések megfelelnek-e az Alaptörvény jogszabályok értelmezésére vonatkozó követelményeinek. Az indítvány az Abtv. 29. §-a szerinti kérdésként veti fel, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény 28. cikkével összhangban álló döntést hoztak-e az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének alkalmazásakor.
- [17] 4. Ezért az Alkotmánybíróság a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszt – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, amely szerint az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozattervezetet terjeszthet a testület elé – érdemben bírálta el.

IV.

[18] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.

[19] 1. Az Alkotmánybíróság elsőként a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában, majd ezt követően számos határozatában vizsgálta részletesen azt a kérdést, hogy mely esetekben eredményezheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét az eljáró bíróság Alaptörvény biztosította értelmezési tartományon túlnyúló és ezáltal önkényessé váló döntése.

- [20] Az Alkotmánybíróság 3130/2022. (IV. 1.) AB határozatában az alábbiak szerint foglalta össze vonatkozó gyakorlatát.
- [21] „Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményével összefüggésben leszögezte, hogy egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. Az Alkotmánybíróság értelmezése szerint a »jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.« {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]} [...] Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. [...] A bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az egyéni jogvédelem mellett és azt erősítőleg az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény is. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmának érvényre juttatása mellett azt is, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság a jogszabály célját az alkotmányosan szükséges mértékben figyelembe vette-e {23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [24]}. Az Alaptörvény 28. cikke és XXVIII. cikk (1) bekezdése természetes fogalmi egységet alkotnak. A jogértelmezés Alaptörvényben rögzített elveinek betartása minden kétséget kizáróan részét képezi a tisztességes bírói eljárásban megvalósuló jogértelmezéssel szemben állított minimális alkotmányos követelményeknek {23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [26]}. [...] Az Alkotmánybíróság szerint »[a]z önkényes bírói jogértelmezés sértheti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot. [...] Az Alkotmánybíróság azonban csak kivételesen, szigorú feltételek fennállása esetén állapítja meg a jogalkalmazói önkény fennállása miatt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét.« A jogértelmezési hiba *contra constitutionem* akkor válik önkényessé, ha a bíróság az Alaptörvény 28. cikkében foglalt jogértelmezési szabályokat kifejezetten figyelmen kívül hagyja.« {23/2018. (XII. 28.) AB határozat, Indokolás [28]}” (Indokolás [25]–[28])
- [22] 2. Az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d)* pontja szerint az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Ennek keretében megállapítja, hogy a bírói döntésben alkalmazott jogértelmezés megfelel-e az Alaptörvény 28. cikkében foglaltaknak, vagyis hogy az eljáró bíróság a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e, abból a feltételezésből kiindulva, hogy a jogszabályok a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak. Magyarország Alaptörvényének hetedik módosítása (2018. június 28.) pedig egyértelmű követelménnyé tette, hogy „[a] jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni.”
- [23] A konkrét esetben az adóhatóság – az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésére hivatkozással – az indítványozó vagyonosodási vizsgálatát kezdeményezte, melynek eredményeként az indítványozónál adóhiányt állapított meg, s őt adóhiány, adóbírság, valamint késedelmi kamat megfizetésére kötelezte. A közigazgatási eljárásban, majd a közigazgatási perben az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdését egyöntetűen úgy értelmezték, hogy e rendelkezéssel „a jogalkotó nem kívánta leszűkíteni a becslési eljárás lefolytatását a gyanúsított személyére”.
- [24] Jogértelmezésük során az eljáró bíróságoknak figyelembe kellett volna venniük, hogy az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésével azonos módon rendelkezett már a régi Art. 109. §-a is. A régi Art. e módosítását az egyes törvényeknek a Nemzeti Adó- és Vámhivatal átalakításával, valamint a költségvetési tervezéssel és gazdálkodással kapcsolatos módosításáról szóló 2015. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Módtv.) iktatta be 2016. január 1-jei hatállyal. A Módtv. indokolása pedig rögzítette, hogy „a vagyonosodási vizsgálatban becslés alkalmazásának az adóhatóság eljárásában kizárólag a vagyon elleni bűncselekmények, a pénz- és bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények, a költségvetést károsító bűncselekmények, a pénzmosás és a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények gyanúja miatt indított büntetőeljárás esetén van helye.” A régi Art. módosításával tehát a jogalkotó kifejezetten szűkítette az adóalap becsléssel történő megállapíthatóságának esetét, s e cél

a jogszabály módosítására irányuló javaslat indokolásában kifejezetten rögzítette, s az adott rendelkezésnek az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésébe való átemelésével a becslési eljárást 2016. január 1-jétől kizárólag a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXXVI., XXXVIII., XXXIX., XL. és XLI. fejezetében meghatározott bűncselekmény nyomozó hatóság részéről fennálló gyanúja esetén tette lehetővé.

- [25] A Nemzeti Adó- és Vámhivatal Fellebbviteli Igazgatósága 2019. december hó 3. napján kelt, 2234643380 számú határozatának felülvizsgálata iránt indított perben az eljáró bíróságok ugyanakkor nem vették figyelembe azt, hogy az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésébe foglalt rendelkezést a Módtv. iktatta be. Az eljáró bíróságok – az Alaptörvény 28. cikkének Magyarország Alaptörvényének hetedik módosításával (2018. június 28.) beiktatott szabályába ütköző módon – nem vették így figyelembe az adott rendelkezés céljának megállapítása során a jogszabály módosítására irányuló javaslat indokolását sem. Ekként az eljáró bíróságok a döntésük alapjául szolgáló Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének értelmezésénél az Alaptörvény 28. cikkének értelmezési elveit figyelmen kívül hagyták, ami a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú ítélete, valamint az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítélete Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdésének sérelmére vezető, contra constitutionem önkényes jogértelmezési hibáját okozta. Ezért az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy a Kúria Kfv.I.35.141/2021/7. számú ítélete, valamint az első fokon eljáró Miskolci Törvényszék 101.K.700/835/2020/23. számú ítélete a fentiekben kifejtettek alapján a tisztességes eljáráshoz való jogba ütközött, s ezért alaptörvény-ellenes. Erre figyelemmel az Alkotmánybíróság a nevezett ítéleteket megsemmisítette.
- [26] Az Abtv. 43. §-a értelmében amennyiben az Alkotmánybíróság a 27. § szerinti eljárásban alkotmányjogi panasz alapján megállapítja a bírói döntés alaptörvény-ellenességét, a döntést megsemmisíti, melynek eljárási jogkövetkezményére a bírósági eljárások szabályait tartalmazó törvények rendelkezéseit kell alkalmazni, azzal, hogy az alkotmányjogi kérdésben az Alkotmánybíróság határozata szerint kell eljárni. A bírói döntés felülvizsgálatakor az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz hatásköréhez igazodva a konkrét ügy érdemét érintő alkotmányossági vetületű kérdésekről határozott, de ennek a konkrét ügyre vonatkozó konzekvenciáit már az eljáró hatóságnak, illetve bíróságnak kell levonnia. Az indítványozó számára ilyenformán biztosítható hatékony jogorvoslat az Alaptörvény sérelmével szemben.
- [27] 3. Az Alkotmánybíróság a határozat Magyar Közlönyben történő közzétételét az Abtv. 44. § (1) bekezdésének második mondata alapján rendelte el.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke
az aláírásban akadályozott
dr. Pokol Béla
alkotmánybíró helyett

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [28] A határozatot támogatom, azonban a határozatban foglaltakhoz képest eltérő indokolással.
- [29] Több ügyben kifejtett álláspontom szerint [pl. 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, 23/2018. (XII. 28.) AB határozat, 3128/2019. (VI. 5.) AB határozat, 19/2021. (V. 27.) AB határozat, 3002/2021. (I. 14.) AB határozat, 29/2021. (XI. 10.) AB határozat, 10/2022. (VI. 1.) AB határozat, 11/2022. (VI. 2.) AB határozat] az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljárásról való jog processzuális jellegű alkotmányjogi szabály, amelynek sérelme kizárólag az eljárásjogi szabályok alkotmányjogi súlyú megsértésével valósulhat meg. A contra legem jogértelmezés nem processzuális kérdés, ezért nem vetheti fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét.
- [30] Álláspontom szerint az Adóig. Vhr. 87. § (1) bekezdésének contra legem értelmezése az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, és emellett a XXX. cikk (1) bekezdésének sérelmét veti fel.
- [31] Az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdése ugyanis a közteherviselési kötelezettséget a gazdaságban való részvételhez köti. A contrario következik ebből, hogy akinek a gazdaságban való részvétele adott kontextusban nem merül fel, annak Alaptörvényben biztosított joga, hogy ilyen tevékenység hiányában adóztatás alá ne vonják.
- [32] Nézetem szerint a jelen ügyben az indítványozó vonatkozásában – büntetőeljárás hiányában – közteherviselés alá eső tevékenység (ezzel egyenértékű jogi tény megvalósulása) az Adóig. Vhr. fenti szabályára is tekintettel, nem állapítható meg. Így az indítványozó közteherviselés alá vonása (annak az adóigazgatási eljárás révén tett öltő lehetősége) az Alaptörvény XXX. cikk (1) bekezdésében foglalt jogát sérti.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó különvéleménye

- [33] A határozat rendelkező részével nem értettem egyet. Véleményem szerint az alábbi indokok miatt vissza kellett volna utasítani az indítványt.
- [34] 1. A bírói (és tegyük hozzá, hogy a hatósági) jogértelmezés anyagi jogi természetű tevékenység. Ezt az álláspontot képviseltem a jelen üggyhöz hasonló alkotmányossági kérdést elbíráló korábbi határozatokhoz fűzött különvéleményeimben {lásd először: 20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [37]–[45]} is. Ezért a szóban forgó jogalkalmazói funkció az Alaptörvény oldaláról az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése – és nem az eljárási karakterű XXVIII. cikk (1) bekezdése – sérelmeként lenne értékelhető. Önmagában a téves jogértelmezés nem hozható kapcsolatba az eljárás tisztességességével. A tisztességes bírósági eljárásról való jogot alkalmazó megoldással, amin a megsemmisítés alapul, ezen dogmatikai ok miatt azonosulni továbbra sem tudok.
- [35] Ebben az ügyben egy határesetet képező vagy legalábbis nem teljes mértékben egyértelmű törvényértelmezési kérdést bírált felül az Alkotmánybíróság, amelynek állandó gyakorlata egyébként világos üzenetet közvetít: a szakjogi értelmezés felülbírálatára az Alkotmánybíróságnak nincsen feladat- és hatásköre, nem vállalhatja magára a „szuperbíró” szerepét.
- [36] 2. Az előző pontban írtaktól elvonatkoztatva nem azonosítható olyan többletelem, amely az egyszerű jogszabályértelmezési hibát – ha van ilyen egyáltalán – az alaptörvényt sértés szintjére emelné. A határozatban megjelölt Módtv. indokolásának a figyelmen kívül hagyása nem feltétlenül ilyen. Az ugyanis semmit sem mond arról, hogy a gyanúnak kivel szemben kell fennállnia. Kizárólag azzal kapcsolatban tartalmaz magyarázatot, hogy a személyi jövedelemadó becslés feltétele a gyanú, mégpedig meghatározott bűncselekmények gyanúja. Ezen tartalmi aggályon túl véleményem szerint nem alapozza meg a megsemmisítést a Módtv. indokolásának figyelmen kívül hagyása, mert azt már a kúriai elbírálás idején is hatálytalan régi Art. egyik módosításához fűzte a törvényjavaslat előkészítője. Egyebekben az ügyben alkalmazott szabály nem ez, hanem egy hatályos

kormányrendeleti szabály, aminek nincsen indokolása. Megjegyzendő továbbá az is, hogy az Alaptörvény 28. cikke értelmében a jogszabályok értelmezésének fontos, de nem az egyetlen forrása a miniszteri indokolás.

Budapest, 2022. október 18.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3266/2021.
Megjelent a Magyar Közlöny 2022. évi 179. számában.

• • •